

Opinnäytetyö AMK

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitajan suuntautumisvaihtoehto

2014

Golala Aftab & Tero Plysjuk

SPR:N TOIMINTA SUURONNETTOMUUS- TILANTEESSA

-Suuronnettomuusharjoitus Pärnäisten
merialueella

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Opinnäytetyö (AMK) Tiivistelmä

Turun Ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma | Sairaanhoidaja

2014 | 42

Jari Säämänen

Golala Aftab & Tero Plysjuk

SPR:N TOIMINTA SUURONNETTOMUUSTILANTEESSA

SUURONNETTOMUUSHARJOITUS PÄRNÄISTEN MERIALUEELLA

Suuronnettomuustilanteet koskettavat yleensä monen ihmisen elämää yhdellä kertaa, joten niihin on hyvä varautua oikein, varsinkin ammattilaisten. Tämä opinnäytetyö on osana AMO-VIRKE –projektia (Ammatillisen Osaamisen ja Viranomaisyhteistyön Kehittäminen), jonka tavoitteena on kehittää viranomaisten yhteistyötä sujuvampaan suuntaan ja luoda mahdollisuuksia harjoitella poikkeusolosuhteissa toimimista. Vain käytännön harjoittelun kautta voidaan saada arvokasta kokemusta, miten poikkeusolosuhteissa tulisi toimia tunteiden ja ihmisten sekasorron keskellä. Tämä opinnäytetyö kuvaa OTTO –suuronnettomuusharjoitukseen osallistuneen Suomen Punaisen Ristin toimintaa. Suomen Punaista Ristiä edusti Turussa aluetoimistoa pitävä Turunmaan yksikkö. He laativat onnettomuusharjoitusta varten tavoitteet ja suunnitelman harjoiteltavista toiminnoista.

Suomen Punaisen Ristin toimintaa arvioitiin saadun palautteen pohjalta. Tämä opinnäytetyö sisältää kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän analysoimalla induktiivisesti saatua palautetta ja myös kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän, jolla arvioitiin kirjauslomakkeen täytön onnistumista. Kaikki tätä työtä varten kerätty aineisto oli valmiiksi saatavilla OTTO –suuronnettomuusharjoituksen järjestäjien toimesta. Tuloksia verrattiin tavoitteisiin, joiden pohjalta tehtiin analyysi.

Suomen Punaisen Ristin Turunmaan yksikkö sai pääosin hyvää palautetta. Se koettiin luotettavana ja tarpeellisena. Ammattitaitoisiksi kehuille vapaaehtoisille olisi ollut enemmänkin tarvetta. Palautteesta välittyi viesti, että toimijat pyrkivät aktiivisuuteen ja kehittämään itseään todenmukaisin keinoin, vaikka itse onnettomuus olikin vain harjoitus. Tavoitteisiin päästiin siis melko hyvin. Kehittämistä löytyi pääosin yhteyshenkilön puutteesta ja siihen liittyvästä viestinnästä. Palautetta itsessään oli vähän, joten kovinkaan luotettavaa tutkimustietoa ei voida työn perusteella laatia. Luotettavimpina voitiin pitää toimijoiden itse antamaa palautetta kehittämisohjeista ja onnistumisista.

Asiasanat: Suomen Punainen Risti, Suuronnettomuus, Merellinen suuronnettomuus

Golala Aftab & Tero Plysjuk

FINNISH RED CROSS ACTS IN A DISASTER

DISASTER EXERCISE IN THE SEA OF PÄRNÄINEN

Disaster situations usually affect many people's lives at the same time, so it is essential to be properly prepared, especially for professionals. This thesis is part of the AMOVIRKE project (professional knowledge and authority cooperation development), the aim of which is to make the cooperation between several authorities more seamless and create opportunities to practice under exceptional circumstances. Only practical situations can provide invaluable experience in working under exceptional circumstances and emotional pressure amongst a number of people. This thesis describes the actions of the Finnish Red Cross during the OTTO disaster drill. The Finnish Red Cross was represented by the Turunmaa unit which has its regional office in Turku. The unit set up goals and operations to be practiced during the disaster drill.

The Finnish Red Cross was evaluated on the basis of the received feedback. In this thesis, a qualitative research method was used to analyse the inductively gathered feedback, where as a quantitative research method was necessary in evaluating how well the entry forms had been filled in. All materials used in this work were collected by the authors of the OTTO disaster drill. The results were compared to the objectives which were incorporated into the analysis.

The Turunmaa unit of the Finnish Red Dress received mostly positive feedback, and it was regarded as a reliable and necessary entity. The volunteers were considered very skilled and more such volunteers would have been needed. The feedback conveyed the message that the operators strove to improve themselves by acting as if the situation had been real, not only a drill. The objectives were achieved quite well. The major areas of improvement were the lack of contact people and communication. Fairly few feedback comments were given, so the results of this thesis are not highly reliable. The majority of reliable feedback was given by the volunteers of the Finnish Red Cross who offered ideas for improvement and feedback on successes.

Keywords: Finnish Red Cross, Disaster, Disaster in the sea.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 TOIMINTA MERELLISESSÄ SUURONNETTOMUUSTILANTEESSA	9
3 PUNAISEN RISTIN TOIMINTA	12
3.1 Punaisen Ristin historia	12
3.2 Punainen Risti auttajana	13
3.2.1 Katastrofiapu	13
3.2.2 Ennaltaehkäisevä työ	15
3.2.3 Operaatio nälkämpäivä ja muita kotimaisia auttamistoimintoja	16
3.3 Ensihuolto ja henkinen tuki	17
3.4 Yhteistyötahot ja yhteydenotto	19
3.4.1 Viranomaisverkko VIRVE ja SPR	Error! Bookmark not defined.
4 SPR:N TOIMINTA OTTO - SUURONNETTOMUUSHARJOITUKSESSA	21
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	22
6 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	23
6.1 Tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmä	23
6.2 Kohdejoukko ja otoksen/näytteen valinta	24
6.3 Aineiston kerääminen	25
6.4. Aineiston analysointi ja tulosten kuvaaminen	25
6.5 Induktiivinen ja deduktiivinen päättely	26
7. EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	28
8 TULOKSET	32
8.1 Palautteiden yleistulkinta ja harjoiteltavat toiminnot	32

8.2 Missä toiminnassa Suomen Punainen Risti onnistui ja missä ei onnistunut?	33
9 POHDINTA	36
LÄHTEET	39

LIITTEET

Liite 1 Avoimet palautekysymykset opiskelijoille

Liite 2 Kirjauslomake

KÄYTETYT LYHENTEET

ANA	American Nurses Association
EPLL	Ensihoidon- ja Päivystyksen liikelaitos
IFRC	Perun Punainen Risti ja Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto
MRCC	Meripelastuskeskus
PR	Punainen Risti
SPR	Suomen Punainen Risti
VAPEPA	Vapaaehtoinen pelastuspalvelu
VIRVE	Viranomaisten radioverkko
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö

1 JOHDANTO

Suuronnettomuus on Suomessa harvoin tapahtuva, mutta päivittäinen riski. Kyseessä voi olla liikenneonnettomuus, merellä tapahtunut onnettomuus, lento-onnettomuus tai jokin muu, missä onnettomuuden laajuus voidaan virallisin mittarein todeta suureksi ja kutsuttavan onnettomuuden erityistilanteeksi. Suuronnettomuudella tarkoitetaan sellaista onnettomuutta, jossa loukkaantuneiden tai kuolleiden taikka omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuneiden vahinkojen määrää tai onnettomuuden laatua pidetään erityisen vakavana. (Laki onnettomuuksien tutkinnasta 1995.)

Merellinen suuronnettomuus on kokonaiskuvaltaan haastavampi kuin mantereella tapahtunut onnettomuus, koska merellä vene- tai laivakalustolla on pitkät aikaviiveet, sääolosuhteet ovat hyvin vaikeat. Lisäksi merellä ei laskeutumismahdollisuutta samalla tavalla kuin mantereella. Lisäavun saaminen on myös hyvin rajoitettua ja pintapelastaja joutuu huolehtimaan potilaasta itsenäisesti. Sen toimintaympäristö ei salli niin monipuolista lähestymistapaa; suurin osa rai-vaus- ja pelastuskalustosta on suunniteltu mantereella tapahtuviin onnettomuuksiin. (Rajavartiolaitos 2013.)

Suomea ympäröi maailman vilkkaimpiin kuuluva laivaliikenne. Laivat kuljettavat suuria matkustajamääriä sekä vaarallisia aineita ja kemikaaleja, jotka osaltaan lisäävät päivittäisen onnettomuuden riskiä huomattavasti, riippuen kuljetettavasta aineesta ja rahtikalustosta (Meriturvallisuuden – ja liikenteen tutkimuskeskus 2012). Tämän takia suuronnettomuuteen osallistuvat ammattiryhmät ja viranomaiset harjoittelevat suuronnettomuusharjoituksissa tavoitteenaan lisätä valmiutta kohdata suuronnettomuus ja lisätä yhteistyökykyä eri viranomaistahojen ja ammattiryhmien välillä.

OTTO -suuronnettomuusharjoitus oli 17.4.2013 Pärnäisten merialueella tapahtunut eri viranomaistahojen välistä yhteistyötä kehittävä harjoitus. Harjoitukseen osallistui noin 330 henkilöä. Osallistujakanta koostui eri viranomais- ja vapaaehtoistahoista sekä eri alojen opiskelijoista. Harjoituksessa matkustaja-alus ajoi karille konehuoneessa tapahtuneen räjähdysten seurauksena. Aluksessa oli 17 miehistön jäsentä ja 62 matkustajaa. Onnettomuuden vuoksi mereen valui öljyä ja 14 matkustajaa ja 6 henkilöstöstä loukkaantui vakavasti. Harjoituksessa pyrittiin toimimaan mahdollisimman todentuntuisesti. Harjoiteltavat alueet muodostuivat pelastuksesta, lääkinnällisestä pelastuksesta, sosiaali- ja terveydenhuollosta, ympäristönsuojelusta ja tukitoiminnoista sekä eri viranomaisten ja toimijoiden välisestä viranomaisviestinnästä. Tämän opinnäytetyön aihealue keskittyy rajatusti tukitoimintoihin. (Turun ammattikorkeakoulu 2013a.)

OTTO -suuronnettomuusharjoitukseen osallistuivat Meripelastuskeskus (MRCC), Nauvon vapaapalokunta, Nauvon terveysasema, Houtskarın terveysasema, Korppoon terveysasema, Paraisten terveyskeskus, Varsinais-Suomen hätäkeskus, pelastustoimen erikoiskoulutettu meripelastusryhmä eli MIRG-ryhmä, Viranomaisten radioverkko (VIRVE), ensihoidon- ja päivystyksen liikelaitos (EPLL), Poliisi, Sosiaalipäivystys, Suomen Punainen Risti (SPR), Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (VAPEPA), Puolustusvoimat, lääkintäryhmä (ensihoito), Paraisten kriisiryhmä, Turun Yliopisto, Turun ammattikorkeakoulu ja Työterveyslaitos. Tässä opinnäytetyössä perehdytään Suomen Punaisen Ristin ensiavun ja henkisen tuen toimintaan. (Turun ammattikorkeakoulu 2013b)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Suomen Punaisen Ristin (SPR:n) toimintaa OTTO -suuronnettomuusharjoituksessa. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa SPR:n toiminnan onnistumisista ja mahdollisista kehittämistarpeista suuronnettomuuksissa palauteanalyysia hyödyntäen.

OTTO -suuronnettomuusharjoitus kuuluu AMOVIRKE -projektiin. Sen tarkoituksena oli kehittää toimintasuunnitelmaa, sekä osaamista viranomaisyhteistyössä. Projektin tarkoitus on myös parantaa monipotilastilanteiden hallintaa sulavoittamalla viranomaisyhteistyötä. (Turun ammattikorkeakoulu 2013b.)

2 TOIMINTA MERELLISESSÄ SUURONNETTOMUUSTILANTEESSA

Suuronnettomuus on moneen eri tekijään kohdistuva tilanne, jossa on lukumääräisesti ja laadullisesti suurempi haittavaikutus kuin tavallisessa onnettomuudessa. Suuronnettomuudella tarkoitetaan sellaista onnettomuutta, jossa loukkaantuneiden tai kuolleiden taikka omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuneiden vahinkojen määrää tai onnettomuuden laatua pidetään erityisen vakavana. (Laki onnettomuuksien tutkinnasta 1995). Suuronnettomuuden aiheuttamia vaurioita ja ihmisvahinkoja ei pystytä hallitsemaan normaalein viranomaisvalmiuksin. Viranomaisvalmiuden noston lisäksi apua tarvitaan myös kolmannen sektorin järjestöiltä. Suuronnettomuuden hallinta vaatii laajaa viranomais- ja pelastushenkilökunnan yhteistyötä. (Puolustusvoimat 2013a; Perttula 2013, 27)

Merellinen suuronnettomuus on kokonaiskuvaltaan haastavampi kuin mantereella tapahtunut onnettomuus, koska merellä vene- tai laivakalustolla on pitkät aikaviiveet ja sääolosuhteet voivat olla hyvin vaikeat. Lisäksi merellä ei ole laskeutumismahdollisuutta samalla tavalla kuin mantereella. Lisäavun saaminen on myös hyvin rajoitettua ja pintapelastaja joutuu huolehtimaan potilaasta itsenäisesti. Sen toimintaympäristö ei salli niin monipuolista lähestymistapaa; suurin osa raivaus- ja pelastuskalustosta on suunniteltu mantereella tapahtuviin onnettomuuksiin. (Rajavartiolaitos 2012.)

Meripelastuslaki velvoittaa rajavartiolaitosta vastaamaan meripelastustoimen järjestämisestä. Rajavartiolaitoksen tehtävänä on huolehtia meripelastustoimen suunnittelusta, kehittämisestä sekä valvonnasta. Laki lisäksi velvoittaa rajavartiolaitosta yhteen sovittamaan viranomaisten sekä vapaaehtoisjärjestöjen toiminnan. Muut meripelastustoiimiin velvoitetut viranomaiset ja toimijat ovat hätä-

keskuslaitos, Ilmatieteen laitos, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, poliisi, puolustusvoimat, sosiaali- ja terveystieteelliset, tullilaitos sekä ympäristöviranomaiset. (Meripelastuslaki 30.11.2001/1145.)

Pitkään kestäneessä meripelastustilanteessa on estettävä pelastusjohtajan uupuminen vaihtamalla johtajaa tarpeen vaatiessa. Meripelastustehtävän tilanne, suunnitelma, käytettävissä olevat resurssit, niiden tehtävät ja rajoitteet, sekä tehdyt toimenpiteet on selvitettävä yksiselitteisesti ja johtajan vaihto on dokumentoitava. Tästä tehtävästä on vastuussa meripelastustoimen johtaja, hänen sijaisensa tai keskuksen päällikkö. Hätätilanteen aikana meripelastusjohtajan vaihto on tavallisempaa, kuin maalla tapahtuneessa onnettomuudessa. (Rajavartiolaitos 2010.)

Rajavartiolaitos voi tarvittaessa antaa pelastustoimiin liittyviä tehtäviä sekä alaan liittyviä valistus- ja koulutustehtäviä vapaaehtoisen yhdistyksen suoritettavaksi (Meripelastuslaki 30.11.2001/1145).

Suuronnettomuuden tapahtuessa viranomaiset tekevät Suomen Punaiseen Ristiin lisäapupyynnön (Suomen Punainen Risti 2012b). SPR:n edustajan on viipymättä kartoitettava avun tarvetta sekä selvitettävä viranomaisten tilanne onnettomuuspaikalla. Mikäli mahdollista, edustaja kartoittaa myös paikalla olevien vapaaehtoisjärjestöjen antaman tuen (Jaakkola, ym. 2005, 6–7). SPR kokoaa yhdessä Meripelastusseuran kanssa onnettomuuspaikalle hälytysryhmän, joka koostuu vapaaehtoisjärjestöjen jäsenistä, muun muassa Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa). Vapaaehtoisjärjestöjen rooli on toimia viranomaisten tukena. Tuki voi olla etsinnöissä avustamista koulutettujen sukeltajien voimin tai ensihuollollisissa tehtävissä avustamista. Tehtäviin lukeutuu hätämajoituksen järjestäminen, muonitus sekä ensiavun antaminen. Päällimmäisenä pyrkimyksenä on huolehtia ihmisten perustarpeista. Vapepa voi myös tarjota apuaan onnettomuuspaikan viestinnässä. (Vapepa 2013.)

SPR:n tarjoama apu voi olla käytännön apua eli ensiapua, henkistä tukea, ohjausta ja neuvontaa, talkootyötä sekä taloudellista avustusta. Taloudellista avus-

tusta annetaan onnettomuuden aiheuttamiin välittömiin tarpeisiin. (Jaakkola, ym. 2005, 6–7.)

3 PUNAISEN RISTIN TOIMINTA

Suomen Punaisen Ristin yhdistyksessä on yli 500 paikallista osastoa 12 piirisä. Piirit tukevat paikallisosastojen toimintaa kouluttamalla vapaaehtoisia esimerkiksi ensiapukursseilla. Yhdistykseen kuuluvien vapaaehtoisten tehtäviin kuuluvat mm. onnettomuus- ja kriisitilanteissa auttaminen. Näkyvimpiä toimintamuotoja ovat ensiapuryhmä- ja ystävätoiminta, sekä keräykset. (Suomen Punainen Risti 2013b)

3.1 Punaisen Ristin historia

Vuonna 1859 Sveitsissä, Solferinon taistelussa, syntyi tarve globaalista ja puolueettomasta avustusjärjestöstä. Sveitsiläinen Henry Dunant esitti ajatuksen vapaaehtoisen avustusjärjestön perustamiseksi kaikissa maissa. Maailmalla Punaisen Ristin toiminta oli alun perin tarkoitettu vain sodan uhrien auttamiseksi. Vuonna 1900 – luvun vaiheilla toimintaan liittyi myös islamilainen Punainen Puolikuun liike, mikä avusti katastrofien ja onnettomuuksien uhreja. Myöhemmin myös Punainen Ristin toiminta laajeni. Se alkoi tehdä monissa maissa vapaaehtoistyötä. Näitä tehtäviä olivat veripalvelu, kehitysyhteistyö, valistustoiminta ja ensiapukoulutus. (Suomen Punainen Risti 2013a; Kostet 2010, 11-12)

Suomen Punaisen Ristin juuret ovat Venäjällä. Tällöin Suomen Punainen Risti oli Venäjään kuuluva alaosasto. Kreivitär Aline Armfelt teki aloitteen vuonna 1874, että Suomeen tarvitaan oma yhdistys. Niiden tehtäviä olisi pääasiassa sotajoukkojen lääkintähuolto. Myöhemmin laajat epidemiat ja nälänhätä vaikutti Punaisen Ristin toimintaan niin, että toimintaa laajennettiin myös avustamiseen kotimaassa. Suomen itsenäistyessä Suomi saattoi perustaa oman Punaisen Ristin yhdistyksen. (Suomen Punainen Risti 2013a; Kostet 2010, 14)

”Punainen Risti on maailman suurin kansalaisjärjestö, jonka perustehtävänä on auttaa ja suojella sotien, selkkausten ja suurten onnettomuuksien uhreja yli kansallisten ja aatteellisten rajojen.” Suomen Punainen Risti 2012a)

3.2 Punainen Risti auttajana

Punainen Risti tarjoaa neuvontaa ja käytännön apua onnettomuuden uhreille ja heidän omaisille äkillisissä onnettomuustilanteissa kuten esimerkiksi tulipalossa. Pelastuneille voidaan järjestää myös henkistä tukea, vaatteita, ruokaa ja hätmajoitus ensimmäisiksi vuorokausiksi. Lisäksi Punainen Risti voi järjestää muonitusta kaikille pelastustöihin osallistuville viranomaisille. (Suomen Punainen Risti 2012b)

Suomen Punainen Risti tekee työtä pakolaisten kanssa. Se on perustanut monia vastaanotto keskuksia antaen turvaa ja koulutusta monelle tarvitsijalle. SPR oli perustamassa ensimmäisiä vastaanottokeskuksia ennen valtion antamaa apua. Monikulttuurinen työ ja henkinen ensiapu ovat olleet pakolaisten saapessa tärkeitä toimintamuotoja. Kotimaassa henkistä apua annettiin esimerkiksi lama-aikana. (Kankaansivu 2007, 18)

3.2.1 Katastrofiapu

Katastrofiapua annetaan välittömässä avuntarpeessa olevalle mahdollisimman pian katastrofitilanteen jälkeen. Katastrofiapua annetaan henkisenä ja fyysisenä apuna. Henkistä apua voi olla läheisyyden antaminen, turvallisuuden tunteen luominen tai tilanteen läpikäynti. Fyysistä apua voidaan antaa ensiapuna tai tarjoamalla puhdasta juomavettä.

Punaisella Ristillä on katastrofivalmiusyksiköitä, joita kutsutaan alueellisiksi valmiustiimeiksi. Valmiustiimit ovat kansainvälinen ryhmä, jotka on koulutettu

Punaisen Ristin alaisuudessa toimimaan asiantuntijaryhmänä katastrofitilanteen alkuvaiheessa. Suomessa on n. 700 kansainvälisen valmiustoimintaan kuuluvaa henkilöä. Valmiustiimien tärkein tehtävä on avun tarpeen määrittäminen. Riippuen katastrofityypistä alueellinen valmiustiimi toimii yhdessä muiden Punaisen Ristin yksiköiden kanssa. Hitaissa katastrofityypeissä tehdään tiimityötä arviointi- ja koordinaatioryhmien kanssa ja mukana on myös nopean avustustoiminnan yksikkö, jota voi verrata ikään kuin ensihoitajiin onnettomuuspaikalla. (Punainen Risti 2014a)

Suomessa normaalionnettomuuden, esimerkiksi tulipalon sattuessa avustuskohteeseen on lähdettävä mahdollisimman nopeasti. SPR:n vapaaehtoiset pelastajat aloittavat ensihuollon antamisen peitteillä ja katastrofirahaston varoilla. (Suomen Punainen Risti 2012b)

Vuonna 2007, voimakas maanjäristys iski Etelä-Amerikkaan, Perun valtioon. Yli 500 ihmistä menetti henkensä ja tuhannet ihmiset joutuivat kodittomiksi. Myös julkiset palvelut, kuten sairaalat, kaupat ja muut palvelut tuhoutuivat maanjäristyksen aikaansaamana. Tarvetta syntyi välittömästi puhtaasta vedestä, henkisestä tuesta, ruuasta, hygieniasta, suojasta ja muusta elämälle välttämättömistä tarpeista. (Kankaansivu 2007, 33, 34)

Perun Punainen Risti ja Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto (IFRC) reagoivat katastrofiin välittömästi. Heti kun on mahdollista, käynnistettiin avustusprojekti, jossa käytettävissä olevat asiantuntijat ja vapaaehtoiset auttoivat järjestyksen uhreja. Perun Punainen Risti tarjosi henkistä tukea ja ensiapua sekä juomakelpoista vettä ja perustarvikkeita katastrofissa olleille. Amerikan Punainen Risti teki yhteistyötä Perun Punaisen Ristin kanssa ja he toimittivat tuhansia peitteitä ja tilaa ruoan valmistukselle, sekä lisäksi hygieniatarvikkeita. Amerikan Punainen Risti lähetti lisäksi lisää henkilökuntaa avun tarpeisiin ja tarkkailijan, joka huolehtii lisäävun tarpeista. (Kankaansivu 2007, 34)

Iranissa tapahtui vuonna 2003 maanjäristys, jossa vapaaehtoisia toimijoita oli n. 1600, joista 24 oli suomalaisia avustustyöntekijöitä. Suomen Punainen Risti oli

yksi toimijoista ja Suomesta lähti Iraniin, Bahamin kaupunkiin, lääkäreitä, sairaanhoitajia, kätilöitä, laboratoriohoitajia jne. ” Kansainvälisen Punaisen Ristin pyynnöstä Suomen Punainen Risti lähetti alueelle yhdessä Norjan Punaisen Ristin kanssa kenttäsairaalan. Lauantaina 27.12.2003 SPR tiedusteli etukäteen kouluttamansa ammattihenkilöstön valmiutta lähteä Iraniin 48 tunnin varoitusajalla. Häätäpyynnöstä laskettuna, toiminta-alueelle on lähdettävä 24-48 tunnin kuluessa. Sairaala lähti henkilökuntineen Tampereen Pirkkalasta 30.12. klo 4.00 ja aloitti toimintansa Bamissa 2.1.2004.” (Lahdenperä & Helminen 2005, 1)

Iranin tapauksessa kerättiin myös potilastietoja. Potilailta kartoitettiin, nimet, iät, sukupuoli ja diagnoosi. Näiden tietojen perusteella potilaat jaoteltiin 18 eri diagnoosiluokkaan eri kenttäsairaalan erikoisyksikköä ajatellen. Nämä diagnoosiluokat jaoteltiin jatkohoitoa ajatellen lisäksi kolmeen ryhmään: maanjäristyksen aiheuttamat traumat, psykiatriset ongelmat, sekä infektiot ja muut ongelmat. Ensimmäisen kolmen viikon aikana kerättiin potilastietoja yhteensä 7331 potilaalta. Sukupuolijakauma oli lähes puolet kumpaakin ja ikäluokista 15-64 -vuotiaita oli eniten. Sairaalaan hoitoon tulleita, mutta rekisteröimättömiä oli 59. (Lahdenperä & Helminen 2005, 1-2)

3.2.2 Ennaltaehkäisevä työ

Punaisella Ristillä ja Punaisella Puolikuulla on ollut vuonna 2010 yhteinen tavoitestrategia. Sen tarkoituksena oli vähentää katastrofien syntymistä sekä niiden aiheuttamia kuolemia ja loukkaantumisia. Lisäksi tavoitteena oli vähentää yleisten terveysvaarojen ja sairauksien vaikutuksia. Strategian tavoitteena oli myös parantaa paikallisten ihmisten ja yhteisön sekä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kykyä huolehtia vakavasti haavoittuneiden ja kiireellistä hoitoa tarvitsevien potilaiden tarpeista. Lisäksi tarkoituksena oli edistää tasa-arvoisuutta ihmisten välillä. (Kankaansivu 2007, 11)

Amerikan ja Perun Punaisen Ristillä ja terveysministeriöllä on yhteinen projekti, jossa tavoitteena on ehkäistä ja vähentää kehitysmaiden lapsikuolleisuutta. Punaisen Ristin vapaaehtoisia koulutetaan tunnistamaan, hoitamaan sekä ehkäi-

semään näiden lasten sairauksia kehitysmaissa ja antamaan heidän vanhemmilleen valistusta ja tukea tunnistamaan lapsensa sairaudet. SPR:n katastrofirahastolla ylläpidetään avustusprojektiä, jotta voidaan sen varoilla hankkia vedenpuhdistus- ja asumistarvikkeita. Suomen Punainen Risti on mukana järjestössä, jonka tarkoituksena on yhteisöperusteisten toimintamallin kehittäminen Etelä-Amerikassa. Tämän hankkeen tavoitteena on edistämään alueen kansallisten yhdistysten toimintavalmiuksia. Kansallisten yhdistyksille järjestetään opetusta ja teknistä tukea, jotta projekti toimisi. (Kankaansivu 2007, 33-34)

3.2.3 Operaatio nälkäpäivä ja muita kotimaisia auttamistoimintoja

Suomessa yksi Punaisen Ristin näkyvimmistä tehtävistä on nälkäpäiväkeräyksen järjestäminen. Idea on Suomalainen ja se on kotoisin SPR:n alajärjestöstä Pirkanmaan Pälkäneeltä. Pälkäneen osasto kehitti idean vuonna 1981. Tämän tarkoituksena oli kannustaa ihmisiä syömään yhtenä päivänä vähemmän ja säästää näin ylijäädyt rahat keräystä varten. Keräyksen tarkoitus on jakaa rahat eteenpäin köyhemmille ihmisille ruokaa varten. Nälkäpäivä idea sai hyvän vastaanoton valtakunnallisesti ja se otettiin käyttöön kaikissa osastoissa jo seuraavana vuonna. (Kankaansivu 2007, 17)

Nälkäpäiväkeräystä käytetään nykyisin myös laajemmassa käsityksessä kuin alkuperäinen idea oli. Vuonna 2006 keräykseen osallistui n. 20 tuhatta kerääjää ja keräyksen tuotto oli 2,34 miljoonaa euroa katastrofirahastoa varten. Osa tuotoista siirretään muualle kuin nälkäisten ihmisten tukemiseen. Avustuskohteet keräykselle ovat kotimaassa ja ulkomailla. Kotimaassa avustusta annetaan erilaisiin katastrofiin tai onnettomuuteen joutuneille. Keräysmenot saavat olla enintään 15% tuotosta. (Kankaansivu 2007, 17; Nälkäpäivä 2014)

Nälkäpäivän keräyksille ollaan myös järjestetty erilaisia teemoja. Vuonna 2007 teemana oli esimerkiksi ilmaston lämpenemisen aiheuttamat ongelmat, jotka ovat ehkäistävissä. Tarkoituksena on varautua ajoissa mahdollisiin katastrofeihin ja kerätä varastoja. (Kankaansivu 2007, 17)

Ensiapu on yksi Punaisen Ristin tärkeä osa alue. Eri maiden Punainen Risti järjestää ensiapukoulutuksia vapaaehtoisesti ihmisille. Punainen Risti tarjoaa esimerkiksi ensiapupäivystyksiä erilaisissa tapahtumissa. Sekä kriisi- että ensiavussa on lukuisia SPR:n vapaaehtoisia henkilöitä, jotka auttavat ammattihenkilökuntaa erilaisissa onnettomuustilanteissa. Heillä on koulutus tähän tehtävään. Paikallisosastot järjestävät ensiapuryhmiä, jotta voidaan ylläpitää ensiaputaitoja. Ensiapuryhmien tehtävään kuuluvat myös kadonneiden etsintä. Lisäksi ryhmät osallistuvat katastrofiharjoitusten suunnitteluun ja toteutukseen. (Kankaansivu 2007, 47–48; Suomen Punainen Risti 2014b)

Punaisen Ristin yksi ydinalue on nuorisotoiminta. Tähän panostetaan eri maissa, joissa on SPR:n toimintaa. Kansainvälistä nuorisotoimintaa edustavat nuorisodelegaatit, jolla on eri puolilla maailmaa ulkomaankomennuksia. Niiden tehtävänä on kehittää Punaisen Ristin nuorisotoiminnan monikulttuurisuuden lisäämistä. Keniassa paikallinen Punainen Risti tekee yhteistyötä muiden maiden nuorisojärjestöjen kanssa, jotta siellä ehkäistäisiin Hiviä/Aidsia ja tuettaisiin tartunnan saaneita nuoria. (Kankaansivu 2007, 48-49)

Nuorten turvataloja ovat eri puolilla Suomea, niiden tavoitteena on auttaa alle 19-vuotiaita nuoria ja myös heidän perheitään vaikeissa elämäntilanteissa. Heille tarjotaan kriisiapua, väliaikainen yöpaikka ja keskusteluapua. Apua tarjotaan myös puhelimitse, jolloin keskustelu ulkopuolisen kanssa riittäisi. Nuorten ongelmia aina ratkotaan heidän vanhempien kanssa. (Kankaansivu 2007, 49)

Joissakin maissa verenluovutus on osa Punaisen Ristin toimintaa. Verenluovutus toimii joissain maissa osana yhteiskunnan terveydenhuoltojärjestelmää. Suomessa verenluovutuksen hoitaa Punainen Risti. (Kankaansivu 2007, 46-47)

3.3 Ensihuolto ja henkinen tuki

Ensihuolto on järjestettyä vapaaehtoistoimintaa, jonka tarkoituksena on auttaa ja tukea ihmisiä erilaisissa onnettomuus- ja erityistilanteissa. Se tukee ja täydentää viranomaisten toimintaa. Lisäksi se pyrkii huolehtimaan ihmisten perustarpeista ja tukee heidän selviytymistään. Ensihuolto aloitetaan välittömästi pe-

lastamisen ja lääkinnällisen avun jälkeen ja jatketaan lähivuorokausien ajan. (Suomen Punainen Risti 2013a)

Ensihuollon tehtäviin kuuluu vaatettaminen, ruokahuollon järjestäminen, hätämajoituksessa avustaminen, läsnäolo ja henkinen tuki, ensiapu terveydentilaan liittyvien, tarpeiden selvittäminen, neuvonta ja käytännön apu sekä henkilöiden ja tapahtumien kirjaaminen. (Punainen Risti 2013a)

Punaisen Ristin ensihuollon tehtäviin kuuluu myös yhteistyö sosiaaliviranomaisien kanssa esimerkiksi poikkeusolosuhteissa, kuten sodassa tai suuronnettomuudessa. Sosiaaliviranomaisten tehtäviä, joita SPR tukee, voi olla esimerkiksi viranomaisten auttaminen pelastushenkilöiden jaksamisen tukemiseksi esimerkiksi tarjoamalla ruokaa. Lisäksi ensihuolto voi olla mukana henkisessä tuessa toimimalla yhteistyössä terveysorganisaatioiden kanssa. Punaisen Ristin ensihuolto voi olla tukemassa myös sosiaalipäivystystä. (Punainen Risti 2013a)

Ensihuolto tarvitaan erilaisissa tilanteissa, näitä ovat esimerkiksi evakuointitilanteet, myrskyjen aiheuttamat vakavat tuhot ja matkustajaliikenteen rautatie-, tieliikenne- tai alusonnettomuus, räjähdys, tulipalo tai onnettomuus, pandemia ja muu laaja-alainen vakava tartuntatautilanne. (Punainen Risti 2013a)

Henkinen tuki on osa kaikkea Punaisen Ristin toimintaa, mutta kuuluu osana ensihuoltoon. Henkisen tuen peruseriaatteisiin kuuluu turvallisuuden tunteen luominen tai sen palauttaminen. (Suomen Punainen Risti 2013). Keskeisiä keinoja henkisen tuen luomisessa ovat rauhallinen läsnäolo, kuuntelu, realistisen toivon antaminen, yhteydenoton luominen lähiomaisiin, ohjeiden antaminen järkyttävien tapahtumien jälkeen. Lisäksi kerrotaan tapahtuneesta tilanteesta viranomaisilta saadun tiedon mukaan ja ohjataan jatkoapuun. (Suomen Punainen Risti 2013b)

Kriisistä kärsivällä ihmisellä on yleensä muitakin ongelmia, kuin henkiset oireet. Henkisessä tuessa on muistettava ottaa huomioon myös mahdolliset fysiologiset oireet, kuten vatsakipu, päänsärky, pahoinvointi, uupumus ja huimaus. Näistä on hyvä kertoa kriisiapua hakeneelle. (Thomas 2013)

Henkisen tuen tehtäviin eivät kuulu ammattilaisille kuuluvat tehtävät kuten jälki-puinti-istuntojen ohjaaminen. Ne, jotka tarvitsevat ammattiapua ohjataan ammattiavun piiriin. (Suomen Punainen Risti 2013b)

Henkisen tuen auttamistilanteista on velvollisuus kieltäytyä, jos autettavat ovat liian lähellä itseä tai omaa elämäntilannetta tai jos oma elämäntilanne ei ole muuten tasapainossa. (Suomen Punainen Risti 2013b)

3.4 Yhteistyötahot ja yhteydenotto

Punainen Risti on merkittävä osa suomalaista valmiustoimintaa ja on siten yhteistyössä eri viranomaistahojen kanssa. Yhteistyötä tehdään poliisin, sosiaali-päivystyksen ja puolustusvoimien kanssa. Kaikissa lisäapua tarvitsevissa tilanteissa SPR osallistuu auttamaan viranomaisia tekemällä heidän kanssaan yhteistyötä. Viranomaisyhteistyön valmiutta ylläpidetään SPR:n järjestämällä koulutuksella ja harjoittelulla. Valmiussuunnitelmat tehdään yhdessä jokaisen SPR:n ylläpitämän osaston ja paikallisten viranomaisten kanssa. (Puolustusvoimat 2013b)

Viranomaisten lisäksi, toinen merkittävä yhteistyötaho on Vapaaehtoinen pelastuspalvelu eli VAPEPA. SPR koordinoi VAPEPAN toimintaa ja tekee tiivistä yhteistyötä sen kanssa. VAPEPA koostuu 50 eri vapaaehtoisjärjestön yhteenliittymästä. VAPEPAN tärkein tehtävä on ylläpitää valmiutta toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa ja olla mukana toiminnassa esimerkiksi kadonneen henkilön etsinnässä. (Puolustusvoimat 2013b; VAPEPA 2014)

Oman organisaationsa sisällä SPR käyttää viestiliikenteessä TETRA-päätelaitteisiin soveltuvia radiopuhelimia. VIRVE –verkkoa käytetään yleisesti myös viranomaisten sisäisessä ja keskinäisessä viestinnässä. VIRVE –verkkoa voidaan käyttää myös maan alla. VIRVE:a käyttää Sosiaali- ja terveystoimi, Poliisit, Pelastustoimikunta, Puolustusvoimat ja jotkin vapaaehtoisjärjestöt. Esimerkiksi SPR ja VAPEPA käyttävät Poliisien pois käytöstä jääneitä TETRA – päätelaitteita päästäkseen VIRVE –verkkoon. Näitä laitteita kutsutaan PEPA – VHF radioiksi. Suomessa Sosiaali- ja terveystoimen päätelaitteita on 5100. Näitä

käyttävät esimerkiksi ensihoitajat ja sosiaalitoimen päivystäjät. Suomen erillisverkkolehden mukaan Suomen Punaisella Ristillä oli vuonna 2010 käytettävissä koko maassa 65 päätelaitetta. Laitteista 6 on Helsingin ja Uudenmaan alueella ja loput eri aluetoimistoissa. (STM 2014; VAPEPA 2014; VIRVE 2014; Suomen Erillisverkot 2010, 12)

4 SPR:N TOIMINTA OTTO -

SUURONNETTOMUUSHARJOITUKSESSA

OTTO- suuronnettomuusharjoitukseen osallistuvat viranomaistahot loivat itselleen oppimistavoitteet ja tehtävät. Toimintasuunnitelmaan kirjatut SPR:n tehtävät olivat viranomaisyhteistyö, evakuointipaikan pystytys, SPR:n telttä, henkinen tuki ja potilaiden kirjaus. Lisäksi SPR:n vastuulla oli tiedonkulku ja tiedotus oman organisaation sisällä. Harjoituksessa oli kaksi muonituspistettä, toinen Nauvon kunnantalolla kriisiryhmälle ja kaikille potilaille, toinen Pärnäisten rannassa operatiivisille toimijoille. (Turun Ammattikorkeakoulu 2013b)

OTTO – suuronnettomuusharjoituksessa ensihuollon tehtäviin kuului evakuointipaikan järjestäminen ja potilaiden kirjaaminen (Turun ammattikorkeakoulu 2013b).

Suomen Punaisen Risti järjesti suuronnettomuuspaikalle ensihuoltotarvikkeita. Ensisuojaa tarjottiin teltassa, huovilla, vilteillä, lämpölakanoilla ja patjoilla. Huopia ja patjoja oli saatavilla 70 ihmiselle. Suomen Punainen Ristin vastuulla oli ruuan valmistus ja tarjonta.

OTTO – suuronnettomuusharjoituksessa SPR:n edustajat toimivat toimintasuunnitelman mukaan yhteistyössä Paraisten terveyskeskuksesta tulleen kriisiryhmän kanssa. SPR ja kriisiryhmä pitivät yllä jatkuvaa päivystystä mahdollisen kriisiavun tarpeen tähden. Harjoituksessa oli 30 kriisiapua tarvitsevaa henkilöä, jotka SPR ja debriefing - ryhmä ottivat vastaan. SPR:llä oli oma telttä, jossa tarjottiin suojaa ja rauhallinen ympäristö kriisistä kärsiville henkilöille. (Turun ammattikorkeakoulu 2013b)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää AMOVIRKE –projektiin liittyntä OTTO –suuronnettomuusharjoituksen onnistumista SPR:n osalta. Tarkastelun kohteena on ainoastaan Suomen Punaisen Ristin toiminta ja tätä verrataan suuronnettomuutta varten tehtyyn toimintasuunnitelmaan. Opiskelijapalautteella on merkittävin osa tulosten saamiseksi. Tavoitteena on hyödyntää tätä työtä eri viranomaistahojen välisen yhteistyön ja toiminnan kehittämisessä.

1. Missä toiminnassa Suomen Punainen Risti onnistui?
2. Missä toiminnassa SPR:llä on kehittämisen varaa?
3. Missä OTTO –suuronnettomuusharjoitus onnistui luomaan oikeat olosuhteet SPR:n toiminnan harjoittelulle?
4. Missä OTTO –suuronnettomuusharjoitus epäonnistui harjoitusolosuhteiden luomisessa?

6 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmä

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa keskitytään syvällisesti kohteen ominaisuuksiin kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisia tiedonkeruumenetelmiä ovat esimerkiksi haastattelu, havainnointi tai kyselylomake, joka perustuu paljolti avoimiin kysymyksiin. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä voi perustua johonkin jo olemassa olevaan tutkimukseen, jos sitä käytettäessä halutaan uusia tutkimusnäkökulmia, epäillä teorian tai käsitteen merkitystä, tutkimustuloksia tai vakiintunutta tai aiempaa käytettyä metodiikkaa. Kvalitatiivisen tutkimuksen eri lähestymistapojen tavoitteet on löytää tutkittavasta aineistosta toimintatapoja, samanlaisuuksia tai eroja. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, siinä tavoitteena on kuvata jotakin ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti järkevää tulkintaa jollekin ilmiölle. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietäisivät mahdollisimman paljon tutkittavasta ilmiöstä tai että heillä olisi valmiiksi kokemusta asiasta. Valinta tehdään harkitusti niin, että henkilö on tutkimuksen tarkoitukseen sopiva. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 65-66; Metsämuuronen 2008, 13-14; Tuomi & Sarajärvi, 73-88)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ei niinkään perehdytä tutkittavaan aineistoon syvällisesti, vaan esimerkiksi materiaalia kerätään strukturoidulla kyselylomakkeella, jossa kysymykset ovat suljettuja. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään eri muuttujien mittaamiseen ja tilastollisten menetelmien käyttöön, sekä muuttujien välisten yhteyksien tarkasteluun. Muuttujat voivat olla riippumattomia eli selittäviä tai riippuvia eli selitettäviä. Riippumattomat muuttujat voivat olla esimerkiksi ikä ja sukupuoli. Riippuvia muuttujia voivat olla esimerkiksi vastajan tyytyväisyys johonkin toimenpiteeseen. Kvantitatiiviset tutkimusasetelmat jaetaan pitkittäis- tai poikittaistutkimuksiin. Pitkittäistutkimuksessa aineistoa kerätään useammin kuin kerran ja tutkimusilmiö säilyy samana. Esim. seurataan urheiluvammojen esiintyvyyttä kerran vuodessa tehtävillä mittauksilla. Poikittaistutkimuksessa aineistoa kerätään vain kerran ja tutkimusilmiö voi muuttua. Esim. seurataan urheiluvammojen esiintyvyyttä kerran vuodessa tehtävillä mittauksilla.

tutkimuksessa aineisto kerätään vain kerran, eikä samaa tutkimusilmiötä tarkastella suhteessa ajalliseen etenemiseen. Esim. millainen on potilaiden tyytyväisyys umpilisäkeleikkauksen jälkeiseen hoitoon. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 55-56)

Kvantitatiivinen tutkimus voidaan toteuttaa erilaisin menetelmin. Kausaaliossa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita muuttujien välisen syy-suhteen selvittämisessä. Tutkimus voi olla myös kuvaileva, jolloin pyritään löytämään jonkin asian tila tai syy, muttei syytä sen tilalle. Tutkimus voidaan toteuttaa myös kokonaisu- tai otantatutkimuksena, jota käsitellään otsikon 6.2 alla. Kokeellista asetelmaa voidaan käyttää jos ollaan kiinnostuneita tietyn ilmiön vaikutuksesta johonkin toiseen ilmiöön. Toimintatutkimuksessa tutkija on yhteistyössä kohdeorganisaation kanssa ja tarkoituksena on etsiä kehittämiskohteita, -keinoja ja tukea tavoitteiden saavuttamisessa. Korrelaatioasetelmassa taas halutaan löytää erilaisia yhteneväisyyksiä eri muuttujien kesken. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 106; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013,55-60)

Tässä opinnäytetyössä käytetty kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä edustaa kohderyhmän toimintaa kuvaavaa tutkimusmenetelmää. Tarkoituksena oli selvittää määrällisesti kuinka suuren osan harjoitukseen osallistuneista potilaista SPR:n henkilöstö sai kirjattua kirjanpitolomakkeisiinsa ja mitä tietoja he saivat kerättyä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 55-56) Potilaslomakkeessa kysyttiin nimi, syntymäaika, puhelinnumero ja kotiosoite.

Kvalitatiivisena tutkimusmenetelmänä käytettiin induktiivista sisällönanalyysia, jolla analysoitiin OTTO -suuronnettomuusharjoitukseen osallistuneiden SPR:n edustajien toimintaa harjoituksesta kerätyn palauteaineiston perusteella.

6.2 Kohdejoukko ja otoksen/näytteen valinta

Kohdejoukko eli perusjoukko kvantitatiivisessa tutkimuksessa tarkoittaa sitä väestöryhmää, johon tulokset halutaan yleistää. Kohdejoukko voidaan jakaa pienempiin osaryhmiin: otokseen tai näytteisiin, joiden arvioidaan kohdejoukon toimintaa. Otos valitaan satunnaisotantana kaikilta kenellä on mahdollisuus tulla

valituiksi. Otoksen tarkoituksena on edustaa perusjoukkoa mahdollisimman hyvin. Otoksen ominaisuuksia tutkitaan suhteessa perusjoukkoon. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 104; Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2013)

Näytteestä puhuttaessa, havaintoyksiköt valitaan harkinnanvaraisesti. Näytettä käytetään, jos satunnaisotantaa ei ole mahdollista käyttää esimerkiksi jos käytävissä ei ole tietoja kaikista yksiköistä tai yleistäminen on mahdotonta. Tässä opinnäytetyössä perusjoukkoa edusti näyte, joka valikoitui valikoitui SPR:n määrittelemän ryhmän muodostamana. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 89; Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2013)

Tässä opinnäytetyössä kohdejoukkona oli SPR ja näytteenä oli SPR:n vastuulliset toimijat, jotka osallistuivat OTTO –suuronnettomuusharjoitukseen.

6.3 Aineiston kerääminen

Kaikki tässä opinnäytetyössä käytetyt aineistot on kerätty valmiiksi OTTO -suuronnettomuusharjoituksen järjestäjien toimesta.

Palaute kerättiin järjestäjien toimesta verkko-oppimisalustaan luodulla kirjoitusalueella, jonne oli luotu kutakin opiskelijaryhmää varten omat sivut otsikoituna valmiiksi niillä osa-alueilla, joissa he itse olivat mukana ja pystyivät näin palautetta antamaan. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 65-66.) Palautelomake perustui avoimiin vapaamuotoisiin kysymyksiin, joka koski SPR:n toimintaa OTTO- suuronnettomuudenharjoituksessa. Kysymykset olivat ”missä asioissa SPR onnistui ja mitä asioita voisi jatkossa kehittää” (liite 1).

Potilasmäärälomake kerättiin valmiiksi strukturoituun lomakkeeseen SPR:n toimesta. Lomakkeiden tiedot kerättiin OTTO –suuronnettomuusharjoituksen aikana kuvitteellisilta potilailta ja suuronnettomuuspaikalta lähtiessä myös henkisen tuen ryhmältä. Lomakkeessa selvitettiin potilaiden nimi, syntymäaika, osoite ja puhelinnumero (liite2).

6.4. Aineiston analysointi ja tulosten kuvaaminen

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän sisällön analyysiin, joka jaetaan induktiiviseen ja deduktiiviseen päättelyyn.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan saatua opiskelijapalautetta käyttämällä kvalitatiivista sisällönanalysointia. Sisällönanalyysissa aineistoa käsitellään etsimällä yhtäläisyyksiä ja eroja, tiivistäen kokonaisuutta tai eritellen aineistoa. Sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida erilaisia dokumentteja. Näitä ovat tutkittavat tekstit, jotka voivat olla artikkeleita, kirjoja, päiväkirjoja, kirjeitä, haastatteluita, puheita tai keskusteluja. Sen avulla voidaan siis analysoida täysin strukturoimattomiakin aineistoja. Analyysimenetelmän tarkoitus on saada tutkittavasta ilmiöstä yleinen ja tiivistetty muoto, ilman että aineiston alkuperäinen tieto säilyy muuttumattomana. Kerätty aineisto on mahdollista järjestää vain johdtopäätösten tekoa varten. Laadullisella sisällönanalyysissä tavoitteena on lisätä sen tietoarvoa, koska epäselvästä ja hajanaisesta on tarkoitus saada aikaan selkeä ja johdonmukainen tulkinta tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

6.5 Induktiivinen ja deduktiivinen päättely

Sisällönanalyysi voidaan jakaa deduktiiviseen tai induktiiviseen ajatteluun. Määrällisessä tutkimusmenetelmässä käytetään deduktiivista eli teorialähtöistä ajattelua ja laadullisessa tutkimusmenetelmässä joko deduktiivista tai induktiivista eli aineistolähtöistä ajattelua. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 95-97.)

Aineistolähtöinen eli induktiivinen päättely painottaa teorian rakentamista ilman tutkijan omia ennakkokäsityksiä, ideologioita tai näkökulmia. Päättely voi saada aikaan useampia mahdollisia analyysiyksiöitä, joita ei ole ennalta määritelty ja myös uutta tutkimustietoa. Teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta itsestään, ei sen ulkopuolelta. Näin voidaan verrata aineiston sisäisiä muuttujia ja luoda vertailukohtia. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 116; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Teorialähtöinen eli deduktiivinen päättely pohjautuu jo valmiiksi tutkittuun tietoon, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä. Päättelyn aloittaa yleensä ana-

lyysirunko, johon voidaan liittää mitä tiedetään ilmiöstä ja mitä ilmiöstä halutaan tutkia. Näitä vertailemalla syntyvät tulokset luovat näkökulman esimerkiksi vertatessa tuloksia toiseen tutkimukseen. Yleensä tällöin yritetään luoda jokin uusi ajattelumalli tai hakea uusia ajatuksia jo olemassa olevaan tutkimukseen. Tällä tavoin voidaan myös testata tutkimusta uudesta näkökulmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 116; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Tässä opinnäytetyössä opiskelijoiden antama palaute analysoitiin induktiivisen päättelyn avulla.

Kirjaamista koskevat aineisto analysoidaan deduktiivisella, eli olemassa olevalla teorianlähtöisellä analyysillä. Vertaamme saatuja tuloksia tavoitteellisiin tuloksiin ja analysoimme niiden suhdetta. Tulokset kirjaamme numeraalisesti ja taulukoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009)

7. EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisen tutkimuksen perustaa kuvaa hyvin Pietarisen (2002) tutkimus kahdeksasta eettisen säännön listasta: Ensimmäinen niistä on, että tutkijan on oltava aidosti kiinnostunut uuden tiedon hankkimisesta tutkittavasta aiheesta. Lisäksi tutkijan on perehdyttävä tunnollisesti aiheeseen liittyvään tietoon ja näytettävä että tutkimustiedon kulku on luotettavaa. Tutkijan tulee olla rehellinen, eli hankittua tietoa ei saa vääristellä. Tutkimuksesta tulee olla enemmän hyötyä kuin haittaa ja kaikenlaisen vaaran aiheuttaminen tutkimuksen avulla on kielletty. Ihmisarvoa tulee kunnioittaa tutkimuksessa, niin ettei ketään saa loukata tai ihmisten moraaliarvoa alentaa. Hankittua tietoa tulee käyttää eettisen vaatimusten mukaisesti. Tutkijan toimien tulee perustua yhteisen tutkimusmaaperän hyväksi. Tutkijan on suhtauduttava muihin tutkijoihin kunnioittavasti (Pietarinen, 2002). Toisen tutkimuksen käyttäminen omassa tutkimuksessa edes pieneltä osin ilman viittausta alkuperäiseen tutkimukseen on plagiointia. Toista tutkimustyötä lainattaessa on käytettävä lähdeviitteitä tai suorissa lainauksissa asiateksti on sisällytettävä lainausmerkkien väliin. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 224)

Helsingin julistuksen, vuodelta 1964, tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja turvata tutkimuksen eettisyyttä Suomessa. Julistus on kansainvälisesti hyväksytty ohjeistus tutkimusetiikan hyväksi. Viimeisin suomennos hyväksyttiin Suomen Lääkäriliiton hallituksessa 10.5.2001. Alun perin laadittu julistus on laadittu lääketieteellisen tutkimuksen ohjeeksi, mutta sitä voidaan soveltaa myös hoitotieteelliseen tutkimukseen. Myös yhdysvaltalainen Nurses Association (ANA) on julkaissut vuonna 1995 kannanottonsa hoitotieteellisen eettisen tutkimuksen tekemiseen. ANA korostaa tutkittavan kohteen näkökulmaa monipuolisemmin: tutkijan on kunnioitettava tietoista suostumusta ja huolehdittava että tutkittava on tietoinen kaikista seuraamuksista mitä tutkimuksen aikana tapahtuu. Tutkijan vastuulla on vähentää mahdolliset haitat ja vahingot mahdollisimman pieniksi tutkittavia kohtaan, sekä edistettävä tasapuolisesti kaikkien tutkittavien, myös heikommassa asemassa olevien hyvää. Tutkijan tulee myös arvostaa erilaisuut-

ta ja heidän perheitään tai läheisiä kohdellen tutkittavia toisiinsa nähden tasa-puolisesti. Hänen tulee suojella tutkittavien henkilöiden yksityisyyttä huolellises-ti. Tutkimus yksiköiden eettisyyden varmistaminen on myös tärkeää koko tutki-musprosessin ajan. Tutkijan on kirjattava ylös kaikki mahdolliset, ennalta olete-tut ja havaitut tieteelliset virheet asianmukaisesti tutkimustoiminnanvalvojalle. Tutkimukseen osallistuvan itsemääräämisoikeus on huomioitava tutkimuksessa, kuten myös osallistumisen vapaaehtoisuus tutkimukseen liittyviin toimenpiteisiin tai osa-alueisiin. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 47-49; Kankkunen & Vehvi-läinen-Julkunen 2013, 211-221)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmasta. Validiteetilla etsitään, että onko tutkimuksessa mi-tattu juuri sitä mitä on haluttu. Validiteetilla pyritään siis tuomaan teoreettiset käsitteet mahdollisimman lähelle tutkimuksen käyttämiä yksiköitä ja muuttujia. Tutkimuksen ulkoinen validiteetti tarkoittaa, että miten saatua tutkimustulosta voidaan yleistää ulkopuoliseen perusjoukkoon. Ulkoinen validiteetti mittaa siis tutkimuksen soveltuvuutta muihin samantyyppisiin tutkimustuloksiin esim. tutki-muksen kansainvälisyyttä. Reliabiliteetti mittaa ja vertailee harkinnanvaraisia tuloksia keskenään samalla tutkimusmittarilla. Reliabiliteetti etsii yhteneväisiä tutkimustuloksia tarkoituksen todentaa tutkimuksen reliabiliteettisuus. Mitä vä-hemmän yhteneväisiä saman alan tutkimustuloksia löytyy, niin sitä pienempi reliabiliteetti tutkimuksella on. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 151-153; Kank-kunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 189-190)

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerejä on julkaistu esimerkiksi vuodelta 1981 ja 1981. Cuba ja Lincoln (1981 & 1985) kehittivät luotettavuuden arvioinnin kriteerejä, joita käytetään vielä tänä päivänä. Näitä ovat uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus. Uskottavuus painottaa tutkimuksen selkeyteen ja läpinäkyvyyteen tutkijan kertoessa tutkimuksen vahvuudet ja rajoi-tukset. Se edellyttää johdonmukaista ja selkeää kuvausta tutkimusprosessin eri vaiheista ja analysointiprosesseista. Siirrettävyys edellyttää aineiston yksityis-kohtaista selvittämistä ja kuvaamista, jotta voitaisiin määrittää tutkimustulosten siirrettävyys muihin asiayhteyksiin ja tutkimustuloksiin. Vahvistettavuus tarkoit-

taa sitä, että yritetään erilaisin mittausmenetelmin löytää tutkimuksen totuus soveltamiskelpoisuudesta ja arvosta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija työskentelee yleensä yksin, jolloin on riski tutkimustulosten ja mittarien väärentymiseen. Tällöin voi syntyä enemmän virhepäätelmiä ja johtopäätöksiä, jotka aiheutuvat tutkimusprosessin etenemisen aiheuttamasta tapahtumaketjusta, jolloin tutkijan varmuus oman tutkimuksen reliabiliteetista kasvaa liiaksi suhteessa todellisuuteen. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 164-167; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 197-198)

Tässä opinnäytetyössä noudatetaan tutkimuseettisiä periaatteita tiedostaen luovattoman tiedon käytön seuraamukset, sekä kunnioitetaan tutkittavien ryhmien yhteistä hyvää. Tässä työssä pyrittiin minimoimaan työstä mahdollisesti aiheutuva haitta toisille tutkijoille, tutkimuksille, tutkimukseen osallistuville ja muihin tutkimukseen liittyville henkilöille. Työssämme käytettävät lainatut materiaalit ja tutkimustulokset on merkitty asianmukaisin lähdeviittein ja merkinnöin. Suoria lainauksia ei ole käytetty. Palauteanalyysissä käsiteltävien potilaiden yksityisyyden ja yksilön suoja, on huomioitu käyttämällä vain potilastietolomakkeen runkoa. Tämä suoritettiin ennen työn julkaisemista. Lisäksi tässä opinnäytetyössä ei julkaista luvatta henkilökohtaisia tietoja. Kaikki käsiteltävät palauteanalyysiin osallistuvat palautteet vaikuttavat opinnäytetyöhön samantarvoisesti, eikä niitä vääristetä. Tässä opinnäytetyössä käytetty potilaiden kirjanpitokaavake ei sisällä kenenkään oikeaa nimeä tai puhelinnumeroa, koska kyseessä ei ole oikea potilastilanne ja osa potilaista ei käyttänyt omaa nimeään. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 217-218.)

Opinnäytetyössä kunnioitettiin Suomen Punaisen Ristin järjestöä varmistamalla opinnäytetyön sisällön oikeellisuus ja julkaisemalla sisältöä SPR:n valtuuttaman henkilön valvonnassa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 217-218.)

Lähteiden hankkimiseen käytettiin alkuperäislähteitä, kuten Suomen Punaisen Ristin omia verkkosivuja, Sisäministeriön sivuja, Rajavartiolaitoksen sivuja, sekä kirjallisuutta, jotka ovat tunnettujen kirjoittajien julkaisemia. Internet aineistoissa pyrittiin käyttämään päivitettyjä sivustoja ajankohtaisimman tiedon saamiseksi. Olemme pyrkineet pitämään tiedon mahdollisimman alkuperäiseen viittaavana,

eikä sisällön tarkoituksia ole muutettu. (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 151-166)

Tässä työssä käytetty materiaali ja tiedonkeruu on suoritettu ulkopuolisen toimitsijan ja tutkijan toimesta. Ainoastaan kirjallisuuskatsaus SPR:n kuvauksesta ja palauteanalyysi ovat toteutetut vain tätä työtä varten. Kerätty palaute on puutteellinen, joka heikentää tulosten luotettavuutta. Palautetta ei onnistuttu keräämään kaikilta ja se on pääosin suppeaa strukturoimattoman kaavakkeen takia. Luotettavuuden ongelmia lisäävät myös otoksen pieni koko suhteessa perusjoukkoon. Otos oli valikoitunut pelkästään Turunmaan yksikössä toimivista SPR:n edustajista.

Mikäli palaute olisi kerätty teemahaastattelulla, niin palautteen antaja olisi voinut monipuolisemmin ja selkeämmin tuoda ilmi tuntemuksensa ja johtopäätöksensä OTTO –suuronnettomuusharjoituksen onnistumisesta. Teemahaastattelun avulla voidaan kysyä myös tarkentavia kysymyksiä ja tällöin täydentää epäkohtia palautteen annossa.

8 TULOKSET

8.1 Palautteiden yleistulkinta ja harjoiteltavat toiminnot

Otto- suuronnettomuusharjoituksesta saatiin palautetta välttävästi. Palautepäivää varten kootut palaute-esitykset olivat monessa kohdin lyhyitä ja tarkoituksellisia ei oltu selvitetty selkeästi. Harjoitukseen osallistuneet työelämässä olevat tahot antoivat palautetta eniten ja suurin osa palautteesta koostuikin juuri näistä tahoista. Opiskelijoilta palautetta saatiin vähiten. Tässä vaiheessa on tarkoitus analysoida saatua palautetta ja sitä kautta tulkita tutkimusongelmia (katso luku 5).

Palautteen antaminen koski kaikkia harjoitukseen osallistuneita. Silti suurin osa opiskelijoista ei antanut palautetta kaikilta kohdin ollenkaan. Viidestä toimintasuunnitelmaan kirjatusta opiskelijaryhmästä palautetta antoi vain yksi. He antoivat palautetta huolimatta siitä, etteivät he olleet seuranneet SPR:n toimintaa. Palautteenantajaryhmän opiskelijoilta saatu palaute voidaan lisäksi tulkita osaltaan puutteelliseksi. Palautteenantajaryhmä antoi yksimielisesti palautetta siitä, etteivät he olleet käyttäneet SPR:n palveluja tai tiedostaneet SPR:n olemassaoloa koko harjoituksessa. Tähän on voinut vaikuttaa opiskelijaryhmien eri sijainnit ja huolenpitokohteet harjoituksessa. Kaikille osanottajille oli kuitenkin kerrottu etukäteen harjoitukseen osallistuneet tahot ja SPR:n osuus tästä oli suhteutettuna hyvin näkyvä. Vain yksi opiskelijaryhmä pääsi seuraamaan SPR:n toimintaa, mutta palautetta ei ole hyödynnetty tässä työssä, koska sitä ei ole ollut saatavilla sen puutteellisuuden tähden.

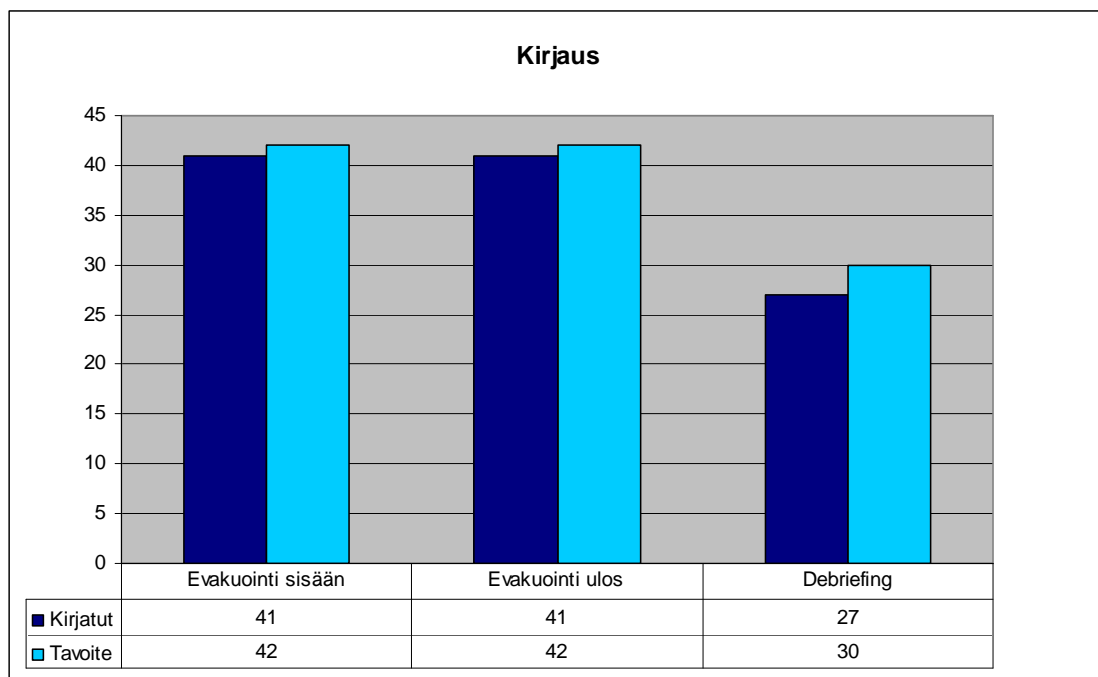
Suomen Punaisen Ristin Turunmaan piirin oppimistavoitteet ja harjoiteltavat toiminnot olivat seuraavat: viranomaisyhteistyö, evakointipaikan pystytys eli SPR telttä, henkinen tuki, potilaiden kirjaus ja tiedonkulku/tiedotus SPR oman organisaation sisällä.

8.2 Missä toiminnassa Suomen Punainen Risti onnistui ja missä ei onnistunut?

Eniten palautetta saatiin yksinomaan SPR:n vastuullisten toiminnasta. Palaute oli pääasiassa positiivista ja herätti luottamusta vastuullisia kohtaan. SPR sai myös hyvää palautetta toimiessaan henkisessä tuessa yhdessä Paraisten terveyskeskuksen Kriisiryhmän kanssa. Henkisen tuen ryhmän antamaa tukea kuvailtiin ammattitaitoiseksi. SPR on hoitanut henkisen tuen toimialueensa hyvin ja aktiivisesti.

Omien tavoitteidensa mukaisesti SPR onnistui potilaiden kirjaamisessa hyvin, jota osoittavat myös kirjaamislomakkeiden tulokset (kuvio 1). Kirjaamislomakkeen mukaan SPR sai vastuualueeseensa kuuluvien potilaslaskennan suorittamisesta ja kirjaamisen aktiivisuudesta hyvää palautetta. Kirjaamislomakkeen mukaan 97,6% potilasta esittäivistä opiskelijoista saatiin kirjattua asetettuun tavoitteeseen nähden. Tämä tarkoittaa sitä, että 42 potilaasta 41 löytyi ja saatiin avun piiriin. 1 potilas siis oli kateissa kirjanpidon mukaan. Uloskirjoituksessa lukumäärät olivat samat. Suuronnettomuusalueelta piti poistua tavoitteen mukaan 30 henkilöä kriisiryhmän tarjoamaa jatkohoitoa varten kriisiryhmän vastuulliset mukaan lukien. Tavoitteen mukaisesta 30 henkilöstä 27 saatiin kirjatuksi, joten onnistumisprosentti tästä on 90%. Suurin osa potilaista saatiin siis kaaksesta huolimatta jatkohoitoon. 3 ihmistä ei päässyt suunnitellun avun piiriin.

Kuvio 1. Potilastietojen kirjaamisessa onnistuminen

Tiedonanto saapua lisäävuksi onnettomuuspaikalle onnistui, vaikkakin SPR oli kohteessa liian aikaisin. SPR onnistui myös hankkimaan Paraisten kriisiryhmän yhteystiedot, vaikkei se kuulunut heidän toimiinsa.

Ilmeisimmäksi kehittämistarpeeksi palautteenantajat olivat nimenneet SPR:n teltassa olevan johtoportaan. Kaikki eivät olleet varmoja keneltä kysyä eteen tulleita kysymyksiä tai ketä kantaa vastuuta. Myös SPR toimijat olisivat tarvinneet yhden tai useamman yhteyshenkilön, joka ottaa vastuun ryhmästään ja on perillä suuremman mittakaavan asioista, joita ei voi tietää ilman yhteyttä muissa kohteissa sijainneita johtajia, kuten ruokailuajan kesto ja tarve. SPR:n toimijat olisivat palautteen mukaan voineet olla enemmänkin apuna sosiaalipäivystykselle ja muissa toimissa oman vastuunsa ohella. Todelliseen tilanteeseen verrattuna, SPR oli liian aikaisin onnettomuuspaikalla. Tällöinkin SPR:n vastuulliset osasivat jo kuitenkin antaa apuaan. Palautteen mukaan SPR:n toimijoille olisi ollut suurempaakin tarvetta eri avustustarpeissa, eli suuronnettomuusharjoitukseen lähetetyt resurssit olisivat voineet olla suuremmatkin.

OTTO –suuronnettomuusharjoitus onnistui luomaan oikeat olosuhteet SPR:n toiminnan harjoittelulle esimerkiksi hyvällä sijainnin valinnalla. Toimijat kuvasivat

tilannetta paikkaolosuhteiltaan ja kokoluokaltaan hyvin merellisen suuronnettomuuden evakuointipaikkaa kuvaavaksi.

OTTO –suuronnettomuusharjoitus epäonnistui harjoitusolosuhteiden luomisessa siten, että toimijat olisivat halunneet kehittää toimintaharjoitusta realistisempaan suuntaan. He toivoivat esimerkiksi aikaviiveiden vastaavan todellisia viranomaisten saapumisaikoja, henkilöiden rekrytoinnin koostuneen todenmukaisemmin tarpeen mukaan ja ettei onnettomuuspaikalle kokoonnuttaisi kaikki yhdellä kertaa. Onnettomuusharjoitusta nopeutettiin aikaviiveiden lyhentämiseksi, joka häytti omien toimien organisointia ja oikeaan tilanteeseen vastaavan toiminnan suhteuttamista. Edellisellä päivällä tehdyt valmistelut (kokoamispaikan teltat Tampereelta ja niiden pystytys yms.) loivat epätodellisen kuvan tapahtumasta ja vapaaehtoisten roolista eri harjoituksen vaiheissa.

”Realistisen kuvan luominen onnettomuustilanteesta aikaviiveineen tuo erilaisia ja todellisempia mielikuvia ja harjoituttaa paremmin oikeanlaiseen rooliin osana auttamisketjua”, toimijat vastasivat.

9 POHDINTA

Suomessa suuronnettomuuksia tapahtuu hyvin harvoin. Niihin on silti varauduttava mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti. Erilaisia harjoituksia järjestetään SPR:n toimesta eri puolilla Suomea, mutta suuronnettomuusharjoituksia järjestetään paljon harvemmin. Suuronnettomuus tilanteessa tarvitaan monenlaista ammattitaitoa ja niiden sujuvaa yhteistyötä. Suuronnettomuusharjoitukset ovat tärkeä osa hyödyntämään viranomaisia ja pelastushenkilökuntaa valmistautumaan suuronnettomuuden varalle. Harjoitusten avulla pystytään kehittämään työskentelytapaa mahdollisimman tehokkaaksi ja joustavaksi, sekä oppia ennakkoimaan virheitä ja muuttuvia tilanteita. (Rajavartiolaitos 2013) OTTO – suuronnettomuusharjoitus oli yksi näistä harvoista kerroista jolloin tositilannetta pääsi kokemaan. Pieni yksityiskohta harjoittelusta on, että OTTO – suuronnettomuusharjoitus nimettiin kyseisen päivän nimipäiväsankarin, Oton mukaan.

Suomen Punaisella Ristillä on kaksi aluetoimistoa Turussa. Tämä työ keskittyi pääosin ruotsinkielisen Turunmaan yksikön vapaaehtoisten toimintaan. Kaikki saatu palaute ja tarkasteltu OTTO –suuronnettomuuteen liittyvä aineisto liittyi siis tähän yksikköön. Pyrkimyksenä on auttaa kehittämään tätä yksikköä palautteiden kautta, ei niinkään luoda uutta toimintamallia tai tapaa. Toivomme tämän työn olevan heille hyödyksi ja jatkavan kehittämistä jokaisen eri osa-alueen kohdalla.

Palautetta saatiin hyvin niukasti ja se oli pääosin suppeaa. Tämän opinnäytetyön luotettavuuden kannalta voidaan sanoa, että palautteen suppeus vaikuttaa merkittävästi tulosten yleistettävyyteen. Laajemmat palautteet olisivat voineet vaikuttaa enemmän SPR:n toiminnan kehittämiseen laajemmalla mittakaavalla. Se olisi puolestaan edistämässä toiminnan laadukkuutta ja tehokkuutta. Tuloksia voidaan kutsua suuntaa antavaksi. Palautetta olisi voinut kerätä toisella tavalla, jotta palautetta olisi saatu enemmän ja monipuolisemmin. Tällainen tapa olisi voinut olla esimerkiksi teemahaastattelu ja henkilökohtainen haastattelu strukturoidun lomakkeen avulla. Palautteen keräämiseen olisi voinut järjestää myös lisää tarkkailijoita, jotka olisivat seuranneet toimintaa systemaattisesti.

SPR:llä oli omat tarkkailijat, mutta opiskelijoita olisi voinut valmentaa tarkkailuun ennen harjoitusta. Avoimissa kysymyksissä voidaan helposti hypätä sellaisten kysymysten yli, joihin ei ehdi, halua, tai keksi vastausta.

Palautteita ei ollut kerätty erityisesti tutkimusta tai muuta jatkokäyttöä ajatellen. Palautteiden laatuun ei siis voinut vaikuttaa, vaan se oli hyväksyttävä sellaisena kuin se oli saatavilla. Tulokset tulkittiin niistä materiaaleista joita oli saatavilla. Lisäpalautteen keräämiseen saatu mahdollisuus jätettiin käyttämättä, koska palautteenantajat eivät olleet kovinkaan yhteistyökykyisiä, koska he eivät juuri-kaan enää muistaneet tilanteiden yksityiskohtia. Palautteisiin vaikutti myös hie- man todellisuudesta poikkeava tilanne, jossa SPR oli tullut kohteeseen jo val- miiksi ennen kuin todellinen onnettomuus oli sattunut. Todellisuudessa SPR viranomaiset hälyttävät tarvittavan lisä avun, joten SPR:n olisi kuulunut tulla viimeisenä kohteeseen. On mielenkiintoista myös tarkastella todellista SPR:n tarvetta, mikä huokui monesta palautteesta. Lisäapua tarvittiin suuronnetto- muudessa hyvin monessa eri osa-alueessa.

Tämän tyyppiset suuronnettomuusharjoitukset kuten OTTO- suuronnettomuus- harjoitus ovat hyvin hyödyllisiä SPR:n eri toimintojen kannalta. Näitä toimintoja ovat esimerkiksi tiedonkulun ja yhteistyön harjoittelu oman organisaation sisällä ja myös muiden viranomaistahojen kanssa. Harjoittelemalla ja siitä saa- dun palautteen perusteella nähdään missä asiassa toimintaa tulisi parantaa ja kehittää, jotta todellisuudessa työskentely ja avun antaminen olisi tehokasta ja helpompaa suuronnettomuustilanteissa. Mielestämme tulisi enemmän järjestää tämän tyyppistä harjoitusta vaikka vain SPR:N oman organisaation sisällä.

Tätä opinnäytetyötä voi käyttää esimerkiksi Punaisen Ristin toiminnan selvittä- miseen päälinjaisesti. Tässä opinnäytetyössä on selvitetty pääasiallisemmat Punaisen Ristin toimialueet Suomessa ja ulkomailla. Tarkempi katsaus kata- strofityöhön näkyy selkeästi läpi työn. Tämä opinnäytetyö voi hyödyntää SPR:ä kehittämään omia toimintamalleja suuronnettomuustilanteissa joltain osin. Var- sinaisia toimintatapojen muutoksia tai uusia ohjeita ei tämän työn tuloksien pe- rusteella voida luoda.

Lähteiden saatavuus vaihteli paljon osa-alueen mukaan. Suurin osa lähteistä tuli SPR:n omien sivujen kautta. Siellä tietoa oli runsaasti ja monialaisesti. Olisi ollut mukava saada lisätietoa enemmän myös muualta internetistä. Kuitenkin lähteet ovat riittävät tarvittavaan tietoon.

Yksi versio tästä opinnäytetyöstä lähetetään SPR:n Turunmaan yksikköön luettavaksi ja säilytettäväksi. Yksi versio lähetetään Theseus –verkkotietokantaan, josta kuka tahansa voi käydä lukemassa tätä opinnäytetyötä. Kirjoittajille itselleen jää myös yhdet kappaleet.

LÄHTEET

Jaakkola, A-E.; Kallio, M.; Kanerva, M. & Kuusijärvi T. 2005. Katastrofirahaston säännöt ja kotimaan avustustoiminnan ohjeet. Helsinki: Suomen Punainen Risti

Kankaansivu, K. 2007. Punainen Risti. Taskutieto. Kuopio.

Kankkunen, P & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. WSOYpro. Helsinki.

Kiuru, peruspalveluliikelaitos jyta. Asiakkaille ja läheisille > Kriisiryhmä. Viitattu 8.9.2013.
<http://www.jyta.fi/sivu/kriisiryhma>

Kostet, J. 2010. Tunnettu auttamisesta. Suomen Punainen Risti, Varsinais-Suomen piiri. Turku.

Lahdenperä, A & Helminen, M. 2005. Punaisen Ristin kenttäsaaralassa hoidetut potilaat Bamin maanjärityksen jälkeisinä ensimmäisinä viikkoina. Suomen Lääkärilehti 14/2005, s. 1525 – 1529. Viitattu 14.4.2014.

Laki onnettomuuksien tutkinnasta 3.3.1995/282

Meriturvallisuuden ja -liikenteen tutkimuskeskus. 2012. Logistiikka 5/12, 34.
http://www.merikotka.fi/chembaltic/Files/Logistiikka_5_2012.pdf

Meripelastuslaki 30.11.2001/1145

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp, 2008.

Nälkäpäivä. Suomen Punainen Risti. www.nalkapaiva.fi. Viitattu 14.4.2014.

Perttula, J. 2013. Kolmas sektori turvallisuuden osatekijänä. Poliisiammattikorkeakoulu. Raportti. Tampere.

Pietarinen, J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Teoksessa Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.) Tutkimus hoitotieteessä. 2013. 3. painos. Sanoma Pro. Helsinki.

Punainen Risti. 2014. Nälkäpäivä. <http://www.nalkapaiva.fi/#ankkuri-medialle>. Viitattu 14.4.2014.

Puolustusvoimat. 2013a. Varautuminen ja valmius sosiaali- ja terveydenhuollossa. Maanpuolustuskorkeakoulu.
http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/17d478004123e680ad56ad1c0b52473c/TS_2013_verkkoversio_10.2.pdf?MOD=AJPERES. Viitattu 5.5.2014.

Puolustusvoimat. 2013b. Suomen Punainen Risti. Maanpuolustuskorkeakoulu.
<http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/Erikoissivustot/kokonaisturvallisuus/Suomeksi/13/13.3/> Viitattu 1.5.2014.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html Viitattu 12.2.2014.

Sisäasiainministeriö. 2008. Sisäisen turvallisuuden ohjelman valmisteluun osallistuneen asiantuntijaryhmän loppuraportti. http://www.intermin.fi/download/44754_Suuronnettomuuksien_torjunta.pdf. Viitattu 26.2.2014.

Sisäasiainministeriö. 2010. Meripelastusohje. Rajavartiolaitos. http://www.raja.fi/download/17606_Meripelastusohje_2010_liitteinen_FI_PAIVITETTY_TOUKOKUU11.pdf. Viitattu 26.2.2014.

Sisäasiainministeriö. 2012. Rajavartiolaitos. Ensihoito ja triage merellä. http://www.raja.fi/download/38741_Ensihoito_ja_triage_toiminta_merella_19112012.pdf. Viitattu 26.2.2014.

Soininen, M & Merisuo-Storm, T. 2009. Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto. Rauman opettajankoulutuslaitos.Turku.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Rajavartiolaitoksen rooli ensihoitopalvelussa ja meripelastustoimen perusteet. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5586393&name=DLFE-20534.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. VIRVE sosiaali- ja terveystoimen viestintävälineenä. <http://www.stm.fi/valmius/virve> Viitattu 1.5.2014.

Suomen erillisverkko Oy. 2010. VIRVE uutiset. Sidosryhmälehti 1/10 sivu 12. http://www.virve.com/virve/virve_uutiset_1/10_on_ilmestynyt/257/ Viitattu 1.5.2014.

Suomen Punainen Risti. 2012a. Valmiustoiminta. <http://rednet.punainenristi.fi/node/5515>. Viitattu 30.10.2013

Suomen Punainen Risti. 2012b. Punaisen Ristin avun ketju. <http://www.redcross.fi/ext/avunketju/> Viitattu 1.5.2014.

Suomen Punainen Risti. 2013a. Ensihuollon materiaalit. Saatavilla www.rednet.punainenristi.fi > etusivu > ensihuollon materiaalit. Viitattu 14.4.2014.

Suomen Punainen Risti. 2013b. Vapaaehtoisille. Henkinen tuki. <http://rednet.punainenristi.fi/node/4411>

Suomen Punainen Risti. 2014a. Alueellinen valmiustiimi. <http://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-maailmalla/avun-muodot/katastrofityo/katastrofityokalut/alueellinen> Viitattu 1.5.2014.

Suomen Punainen Risti. 2014b. Ensiapuryhmät. <http://www.punainenristi.fi/node/940>

Thomas J. 2013. Crisis intervention. Encyclopedia for mental disorders. Viitattu 8.9.2013.
<http://www.minddisorders.com/Br-Del/Crisis-intervention.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullisen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Turun ammattikorkeakoulu 2013a. OTTO-suuronnettomuusharjoituksessa korostui viranomaisyhteistyön merkitys. Viitattu 8.9.2013. Saatavilla www.turkuamk.fi > Yksiköt > Terveysala > Koulutusohjelmat > Ensihoito > Aiheeseen liittyen

Turun ammattikorkeakoulu 2013b. Projektisuunnitelma. Ammattillisen osaamisen ja viranomaisyhteistyön kehittäminen Ensi- ja akuutitahoidossa.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 787/2003

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu. Saatavilla www.vapepa.fi > Tietoa Vapepasta > Vapepan toiminta. Viitattu 5.9.2013.

VIRVE. 2014. www.Virve.com.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 2013. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Saatavilla -> http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf. Viitattu 24.11.2013

Liite 1

SPRn HENKISEN TUEN RYHMÄ EVAKUOINTIKESKUKSESSA

Missä asioissa onnistuttiin?

Mitä asioita voisi jatkossa kehittää?

